Outi Linnossuo & Marju Lindholm

DUUNIPOLULLA

Työvälineitä ammatillisessa koulutuksessa olevien nuorten yhteistoiminta- ja työelämävalmiuksien ohjaamiseen

Outi Linnossuo & Marju Lindholm

DUUNIPOLULLA

Työvälineitä ammatillisessa koulutuksessa olevien nuorten yhteistoiminta- ja työelämävalmiuksien ohjaamiseen

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
6Aika
Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto
DuuniPolku
TAI
Turun ammatti-instituutti

Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 127
Turun ammattikorkeakoulu
Turku 2019

Liitteiden kirjoittajat: 1. Julia Sokka, 2. Inga Manzos, 3. & 4. Henna Andersson
Graafinen ilme ja taitto: Mari Knuutila / Etusivupaja
Kuvitus: Henna Rajakisto

ISBN 978-952-216-741-5 (painettu)
ISSN 1457-7933 (painettu)
Painopaikka: T. Nieminen Oy Painotalo Painola, Turku 2019

ISBN 978-952-216-742-2 (pdf)
ISSN 1796-9972 (elektroninen)
http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522167422.pdf

SISÄLLYS

Esipuhe 4

Oppaan käyttäjälle 6

HARJOITTEET

Harjoitteita yhteistoimintataitoihin 10

Harjoitteita työelämätaitoihin 30

LINKIT

Duunipolulla oppaan linkkivinkit 54

LIITTEET

1. Selkovahvuudet 60
2. Ryhmän toiminnan arviointikysely osallistujille 65
3. Nykytilanteen kartoitus: ohje ryhmänohjaajille 67
4. Mitä koulun jälkeen? 69

ESIPUHE

DUUNIPOLKU-HANKKEEN PILOTIT TURUN AMMATTI-INSTITUUTISSA

Kysyimme keväällä 2018 Turun ammatti-instituutin henkilökunnalta kehittämistoiveita heidän tarpeidensa pohjalta. Yhteiskeskusteluissa haasteiksi nousivat opiskelijoiden yhteistoimintataitojen puutteet opetusryhmissä, ammattikoulutuksen reformiin liittyvä uudistus opiskelijoiden työelämätaitojen valmennuksesta osana uusia opetussuunnitelmia sekä maahanmuuttajanuorten heikko integroitumi-nen opetusryhmiin. Halusimme vastata näihin haasteisiin Duunipolku-hankkeen toiminnallisilla piloteilla ja niiden pohjalta laaditulla oppaalla.

Turun ammattikorkeakoulu ja Turun ammatti-instituutti toteuttivat 6Aika: Duunipolku -hankkeen toiminnalliset pilotit yhteistyönä vuosina 2018–2019. Piloteissa ohjattiin yhteensä 15 Turun ammatti-instituutin opiskelijaryhmien

yhteistoimintataitoja ja työelämävalmiuksia. Ryhmiin osallistui yhteensä 200 ammatti-instituutin opiskelijaa eri aloilta ja 60 Turun ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelman toiminnallisten menetelmien sosionomiopiskelijaa. Piloteista tehtiin 12 raporttia, joista on kerätty Duunipolku-oppaaseen harjoitteita, lomakkeita ja linkkivinkkejä.

Toiseksi koulutusyhteistyökumppaniksi saimme Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen Osata-hankkeen. Hanke järjesti 6Aika: Duunipolku -hankkeen piloteissa mukana olleille ohjaajille yhteensä neljä koulutuspäivää tulevaisuuden oppimis- ja työelämätaidoista ja niihin liittyvistä harjoituksista. Kiitos hyvästä yhteistyöstä Anne Niemiselle, Johanna Ollilalle ja Sari Miettiselle.

Kiitos yhteistyöstä Turun ammatti-instituutin henkilöstölle; Sari Jansson, Anna-Maija Lassila ja Heidi Hakkarainen ja ryhmiin osallistuneille opiskelijoille eri koulutusaloilta. Kiitos Turun ammattikorkeakoulun toiminnallisille sosionomiopiskelijoille. Kiitos suunnittelija Tina Myllyniemelle julkaisun toimitustyöstä, harjoittelija Henna Rajakistolle kuvituksesta ja graafikko Mari Knuutilalle taitosta Etusivupajassa. Kiitos hankekoordinaattori Marju Lindholmille oppaan yhteistoimituksesta ja Niina Vuoristolle oppaan teon mahdollistamisesta 6Aika: DuuniPolku -hankkeen Turun ammattikorkeakoulun osahankkeen projektipäällikkönä.

Turussa syksyllä 2019
Outi Linnossuo

OPPAAN KÄYTTÄJÄLLE

Duunipolulla-oppaassa keskitytään toiminnallisten harjoitusten kuvaamiseen ja niiden käytön ohjeistamiseen. Opas on tarkoitettu nuorten kanssa työtä tekeville, opettajille, opoille ja koulukuraattoreille sekä ohjaustyötä opiskeleville.

DUUNIPOLKU

Duunipolku on työelämävalmiuksien valtakunnallinen 6Aika-kehittämishanke. Duunipolulla tarkoitetaan nuorten työelämävalmiuksien kehittämistä koulutuksesta työelämään. Ammatillisen koulutuksen reformissa työelämävalmiuksien kehittäminen on osa ammatillista koulutusta kaikilla koulutusaloilla.

TOIMINNALLISET MENETELMÄT

Toiminnallisilla menetelmillä tarkoitetaan laajaa kirjoa erilaisia luovia ja osallistumista aktivoivia menetelmiä. Toiminnallisten menetelmien tarkoituksena on luoda puheen lisäksi muitakin tapoja olla vuorovaikutuksessa itseen ja muihin ihmisiin. Toiminnallisilla menetelmillä harjoitellaan taitoja konkreettisesti.

TOIMINNALLISET MENETELMÄT OPETUKSESSA

Toiminnallisilla menetelmillä tarkoitetaan opiskelijoiden aktivoimista ja osallistamista pohtimaan ja kehittämään yksilöllisesti ja yhdessä vertaisryhmän kanssa omia yhteistoiminta- ja työelämävalmiuksiaan. Toiminnan tuottamat kokemukset vahvistavat oppimista tiedollisesti, taidollisesti ja tunteellisesti.

PALAUTE TOIMINNALLISISTA MENETELMISTÄ

Toiminnallisten menetelmien ohjaamisen olennaisena osana on reflektio ja palautteen keruu, joka tehdään usein myös toiminnallisesti. Osallistujia voidaan pyytää esimerkiksi valitsemaan listalta vahvuuksia ja tunteita, joita ohjaus- ja yhteistoiminta olivat herättäneet.

NUOREN KOMMENTTI

”Toiminnallisuus on hyvä juttu. On mukava tehdä jotain, eikä vaan kuunnella.”

AMISPROJEKTI 1.

OHJAAJAN KOMMENTTI

”Koimme helmihetkiä, joissa nuoret tekivät oivalluksia, löysivät itsestään uusia asioita, avautuivat ja tutustuivat toisiinsa.”

AMISPROJEKTI 3.

HARJOITTEITA YHTEISTOIMINTA-TAITOIHIN

HARJOITTEITA YHTEISTOIMINTATAITOIHIN

– RYHMÄYTYMINEN JA YHTEISHENGEN LUOMINEN

Tämän osion harjoitteet auttavat osallistujia ryhmäytymään ja tutustumaan toisiinsa rennossa hengessä.

HARJOITTEISSA NOUSEE ESIIN SEURAAVIA TEEMOJA:

- Tutustumista
- Rentoilua
- Ryhmäytymistä
- Tiimiytymistä
- Tunteilua
- Itseilmaisua

RAP-ARTISTI-NIMILEIKKI

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Jokainen kertoo oman rap-artistinimen muodostaen sen yhdistäen oman etunimen ensimmäisen kirjaimen ja sukunimen kolme ensimmäistä kirjainta. Nimileikki aiheuttaa usein hilpeyttä ja rikkoo siten hieman jäätä.

NIMILEIKKI ÄÄNTÄ MUOTOILLEN

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Jokainen sanoo ringissä ensin oman nimensä, jonka jälkeen muut toistavat nimen eri tunnetiloissa. Nimi sanotaan neutraalisti, hämmästyneesti ja lopuksi yli-innokkaasti.

MYSTEERIKÄTTELY

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Jokainen lähtee liikkumaan ryhmässä ja kättelee vastaantulevia ihmisiä. Kätellessä kerrotaan ensimmäisellä kerralla oma nimi. Aina kun kättelijä kättelee ja kuulee uuden nimen, oma nimi vaihtuu siihen. Tämän jälkeen kättelijä jatkaa kättelykierrosta esittäytyen aina uudella kuulemallaan nimellä. Ryhmästä pääsee pois, kun on saanut oman nimensä takaisin.

ADJEKTIIVIMINUUKSIA

Tavoite Tutustua itseen ja toisiin ryhmän jäseniin.

Tarvikkeet Paperia ja kyniä.

Ohjeistus Osallistujat kirjoittavat positiivisia adjektiiveja ja itselle myönteisiä asioita oman nimen kirjaimista. Listasta jaetaan asioita 2–3 joko parille, tiimille tai koko ryhmälle.

NIMITARINOITA

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Osallistujia pyydetään kertomaan omasta nimestään jotain. Kaikki ihmiset kantavat mukanaan valtavasti erilaisia tarinoita, esimerkiksi omassa nimessä. Harjoituksessa voi kertoa, mitä oma nimi tarkoittaa omalla tai jollain muulla kielellä. Voi myös kertoa, miksi on saanut juuri kyseisen nimen tai kuka sen on valinnut. Halutessaan voi kertoa jonkin muiston omasta nimestä, esimerkiksi mitä oma nimi merkitsee itselle. Tarinan voi myös halutessaan keksiä siitä, mitä nimestä tulee itselle mieleen.

Ohjaajan tai ohjaajien on hyvä aloittaa ja kertoa ensin omista nimistä. Nimen tarina toimii usein ryhmän aloituksessa loistavasti. Osallistujat jakavat jonkin pienen henkilökohtaisen asian itsestään paljastamatta kuitenkaan kovin paljon. Tarinoissa on myös monenlaisia yhdistäviä tekijöitä, ja toistensa tarinoista osallistujat voivat tunnistaa jotakin tuttua.

OLEMISET JA LEMPIMISET

Tavoite Tutustua itseen ja toisiin ryhmän jäseniin.

Tarvikkeet Paperia ja kyniä.

Ohjeistus Ohjaaja on miettinyt ryhmän tarkoitukseen sopivan rungon osallistujien tutustumista varten. Ohjaaja pyytää osallistujia kirjoittamaan oman esittelynsä ohjeen mukaan. Jutut jaetaan osallistujien kesken.

Esimerkkejä:

OLEMISET

- Minä olen…
- Minä tykkään…
- Minä en tykkää
- Minä ihailen…
- Minä rakastan…

LEMPIMISET

- Lempinimeni on…
- Lempivärini on…
- Lempinumeroni on…
- Lempieläimeni on…
- Lempi-ihmiseni on…

”OLENKO AINOA?”

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Osallistujat asettuvat piiriin ja yksi osallistujista piirin keskelle. Keskellä oleva kysyy, onko hän ainoa jossakin asiassa, kuten ”Olenko ainoa, joka pitää kaurapuurosta?”. Jos hän on ainoa, pääsee hän piirin reunalle ja seuraava osallistuja siirtyy keskelle. Muussa tapauksessa hän jatkaa piirin keskellä niin kauan, kunnes keksii jonkun asian, missä on ainoa.

PIIRRETTY JUORU

Tavoite Rentouttaa ja luoda ryhmähenkeä.

Tarvikkeet Liitutaulu tai fläppipaperia ja kynät.

Ohjeistus Osallistujat asettuvat jonoon. Jonon viimeisenä oleva piirtää edessä olevan selkään sormella kuvan, jonka tämä taas piirtää edessään olevan selkään jne. Lopuksi jonon etummaisena oleva piirtää tuntemansa kuvan taululle tai fläppipaperille. Kuva on usein muuttunut matkan varrella paljon, ja harjoitus herättääkin naurua ja hilpeyttä ryhmässä.

SÄHKÖTYS

Tavoite Rentouttaa ja luoda yhteishenkeä ryhmään.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Osallistujat asettuvat rinkiin ja ottavat toisiaan kädestä kiinni. Sovitaan, kuka ringissä olijoista aloittaa harjoituksen puristamalla jommankumman vieruskaverinsa kättä. Kädenpuristus lähtee kiertämään ringissä. Kahdella kädenpuristuksella suunta vaihtuu. Pelistä putoaa pois, mikäli ei purista kättä omalla vuorollaan tai puristaa toisen kättä turhaan.

HYVÄÄ TEKEVÄT KÄDET

Tavoite Jakaa toisille jotain henkilökohtaista.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Jokainen kertoo toisille, mitä hyvää omat kädet ovat tehneet viimeisen kuukauden tai puolen vuoden aikana. Mitä hyvää kädet ovat tehneet itselle, toiselle, eläimelle, kukkaselle, jollekin yhteisölle, yhteiskunnalle tms.Harjoitetta voidaan käyttää myös sen sopimiseen mitä hyvää omat kädet tekevät omalle tiimille tai ryhmälle, joka toimii yhdessä säännöllisen ajan tai talkoissa tai tapahtumissa.

VOIMAVARAPUU

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin ja pohtia omia ja muiden voimavaroja.

Tarvikkeet Kyniä, isoa paperia ja Post it -lappuja.

Ohjeistus Tehdään yhteinen voimavarapuu. Piirretään ensin suuren puun kuva taululle tai isolle paperille. Juuriin kuvataan asioita, joista saa voimaa; puun runkoon asioita, joissa on hyvä; oksiin harrastuksia ja tekemisiä, joista pitää; ja lehvät koostuvat niistä asioista, joita haluaisi itsessä kehittää tai mistä unelmoi. Tippuviin lehtiin kirjoitetaan asioita, joista haluaisi luopua. Jokainen kirjoittaa ajatuksiaan Post it-lapuille, jotka käydään liimaamassa oikeaan kohtaan puussa. Ryhmä pohtii asioita aktiivisesti. Harjoite luo yhteyttä osallistujien välille.

VAHVUUSKORTIT

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin ja pohtia omia ja muiden vahvuuksia ja osaamista.

Tarvikkeet Valmiit kortit, joihin on kirjattu erilaisia luonteenvahvuuksia. Kortit voi tehdä itse tai käyttää valmiita, kuten Vahvuusvariksen Huomaa hyvä! -toimintakortteja.

Ohjeistus Kortit levitetään pöydälle kaikkien osallistujien nähtäväksi. Jokainen valitsee korteista yhden, jonka kokee kuvaavan häntä itseään. Tämän jälkeen jokainen osallistuja kertoo muulle ryhmälle, miksi valitsi kyseisen kortin ja miten se kuvaa itseä. Yksi ryhmäläisistä kirjaa jokaisen vahvuudet taululle. Kun jokainen on kertonut oman vahvuutensa, miettii ryhmä vielä yhdessä jokaisen ryhmäläisen vahvuuksia. Tämä toimii parhaiten, mikäli ryhmä on jo ollut jonkin aikaa koossa ja osallistujat tuntevat toisiaan. Parhaimmillaan osallistujat saavat tästä erityisen voimaannuttavia kokemuksia kuullessaan, mitä hyvää muut osallistujat hänessä näkevät.

TUNNEKORTIT JA TUNNESANASTOT

Tavoite Jakaa tunteita, joita ryhmäläisillä on tilanteessa. Oppia tunteiden tunnistamista ja sanoittamista.

Tarvikkeet Erilaisia tunnekortteja ja tunnesanastoja. Esimerkit + liitteenä 1 selkosanasto, joka soveltuu myös maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelyyn.

Ohjeistus Kortit ja/tai sanat jaetaan pöydälle ja osallistujia pyydetään ottamaan yksi kortti/sana, joka kuvaa heidän tunnetilaansa tällä hetkellä. Jaetaan tunteet ilmaisemalla se näyttämällä, verbaalisesti tai kehollisesti. Mikäli ryhmä on turvallinen, voidaan myös kertoa laajemmin siitä miksi tunnetila juuri nyt on sellainen kuin se on.

OMINAISUUSKUKKA

Tavoite Tutustua muihin ryhmän jäseniin ja tunnistaa sekä omia että ryhmän ominaisuuksia.

Tarvikkeet Paperia A4/A3 ja kyniä.

Ohjeistus Pienissä ryhmissä piirretään paperille kukka, jossa on keskellä tilaa sekä terälehtiä sen verran kuin pienryhmässä on jäseniä. Keskelle kukkaa tulevat ryhmän jäsenten yhteiset vahvuudet ja terälehtiin tulevat kunkin ryhmäläisen omat vahvuudet. Lopuksi esitellään muille ryhmäläisille ja ohjaajille kunkin ryhmän ominaisuuskukat.

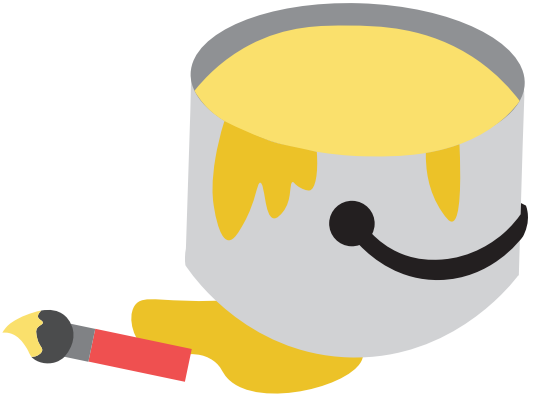

JANAHARJOITTELUA

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin tilassa liikkuen ja janoja muodostaen.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus **Ominaisuusjanat:**Janaharjoitteita voidaan tehdä monin tavoin ja eri teemoilla. Jana voidaan muodostaa äänettömästi erilaisten ominaisuuksien mukaan, kuten esimerkiksi etunimen aakkosjärjestyksen mukaan, pituuden mukaan, syntymävuoden tai iän mukaan. Osallistujia pyydetään juttelemaan janalla lähellä olevien kanssa eri teemoista ohjaajan valinnan mukaan.

Palautejanat: Janaharjoitteita voidaan käyttää myös palauteen keräämiseen pyytämällä osallistujia menemään janalle kuvaamaan kokemustaan erilaisilla kouluasteikoilla kuten esimerkiksi

- 1–10, 4–10, 1–5, 1–3
- hylätty–hyväksytty
- tyydyttävä–hyvä–kiitettävä

Janat puretaan siten että pyydetään osallistujia eri kohdista janoja kertomaan miksi he ovat juuri siinä kohdassa janaa.

KENEN KANSSA TEKISIN HIEKKALINNAN?

Tavoite Lisätä osallistujien ymmärrystä itsestään, toisista ja ryhmästä.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Osallistujilta kysytään kenen kanssa tekisin hiekkalinnan ja muita vastaavia kysymyksiä kuten:

- kenen kanssa perustaisit mopokaupan, autoliikkeen, tietokonefirman, leipomon, tanssikoulun,
- kenet ottaisit kampaajaksesi, valmentajaksesi, henkivartijaksesi, tai
- kuka on mielestäsi huumorintajuinen, lempeä, valoisa, hauska, rohkea, luotettava, taiteellinen,
- kenen kanssa lähtisit laulamaan, zumbaamaan, hevikonserttiin, suunnistamaan, lenkille, vaatekaupoille, leipomaan pullia, autiolle saarelle…

Osallistujat laskevat kätensä sen henkilön olalle, johon arvelevat kysymyksen sopivan. Samaa henkilöä ei saa valita kahdesti.

ÄÄNIRINKI

Tavoite Valmistella keho puhumiseen ja esiintymiseen, rentouttaa ja lievittää esiintymisjännitystä sekä luoda positiivista henkeä ryhmään.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Osallistujat muodostavat piirin. Ohjaaja lähettää eteenpäin erilaisia ääniä, joihin piirissä olijat liittyvät. Jokainen jatkaa kuulemaansa ääntä, kunnes kuulee vierustoveriltaan uuden piirissä etenevän äänen. Ääniä voivat olla esimerkiksi

- formula (niuuuuuu)
- paloauto (iiiuu iiuu iiuu)
- kummitus (huhuuuuu)
- suriseva ampiainen
- läähättävä koira jne.

Myös osallistujat voivat keksiä uusia ääniä.

TIIMIEN MUOTOILUA

Tavoite Ryhmien ja tiimien muodostamiseen usein käytetyn ja hyvän 1, 2, 3… systeemin lisäksi voi käyttää myös muita hauskoja ideoita. Huumori vähentää jännitystä ja tuo iloa mukaan työskentelyyn jo alusta alkaen.

Tarvikkeet Erilaisia korttipakkoja; Hullunkuriset perheet -kortit eri versioina, väripaperit, lelut, legot eri väreissä ym.

Ohjeistus Ohjaaja on valinnut ryhmälle sopivan tavan ja määrän esineitä, joiden mukaan ryhmät/tiimit jaetaan. Osallistujia pyydetään etsimään oma tiimi/ryhmä esimerkiksi oma Hullunkurinen perhe, samanvärinen lego ym. Tiimien löydyttyä ohjeistetaan tutustumaan esimerkiksi kertomalla oma nimi ja fiilis. Tai ohjeistetaan keksimään tiiminä kiva tapa tutustua.

DUPLOILUA

Tavoite Tutustua toisiin tiimin jäseniin ja käsitellä jotain teemaa yhdessä.

Tarvikkeet Kassillinen erilaisia Duplo Legoja, tavallisia ja hahmoja.

Ohjeistus Osallistujat jaetaan 3–5 henkilön tiimeihin ja heille annetaan pino Duploja. Osallistujia pyydetään tekemään jonkin teeman mukainen asetelma tai kuvaelma, jonka tekemisessä kaikkien näkökulmat pitää ottaa huomioon. Lopuksi teokset kuvataan ja niistä keskustellaan.

Mahdollisia annettuja teemoja:

- hyvä tiimi
- hilavitkutin
- hauskanpito
- mielikuvitus
- unelma huomisesta
- ympäristöahdistus
- ympäristönsuojelu

ym. tiimin työskentelyyn sopiva idea.
Tiimi voi myös itse ideoida teeman.

TAITEILIJA JA SAVI

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin pareittain ja tehdä yhdessä kivoja juttuja.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Ryhmä jaetaan pareihin. Ensin toinen toimi taiteilijana ja muovailee toisesta (savesta) teoksen klassisen musiikin soidessa taustalla. Teosten valmistuttua pidetään taidenäyttely, jossa kukin taiteilija kertoo teoksensa tekoprosessista, sen mahdollisen nimen tai inspiraation lähteen. Kierroksen jälkeen vaihdetaan roolit.

Harjoite toimii hyvin toisilleen tuttujen henkilöiden kanssa, jotka eivät arastele koskea toisiaan. Harjoite toimii hyvänä tunnelmannostattajana ja voi toimia myös uudessa ryhmässä tunnelmaa rentouttavana.

KEHOESINEET

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin ja tehdä yhdessä kivoja juttuja.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Ryhmä jaetaan kolmen hengen ryhmiin. Jokainen ryhmä saa tehtäväkseen muodostaa kehoilla jokin esine, jonka ohjaaja käy kullekin ryhmälle kuiskaamassa. Lopuksi kaikki ryhmät esittävät omansa, ja muut arvaavat, mikä esine on kyseessä. Myös ääntä ja liikettä saa käyttää.

ONNISTUMISTARINAT

Tavoite Pohtia ja tunnistaa omia ja toisten onnistumisia ja vahvuuksia.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Osallistujat miettivät ensin itsenäisesti jonkin tilanteen, jossa kokevat onnistuneensa. Tilanne voi olla niin työelämästä, vapaa-ajalta kuin koulusta. Kun osallistujat ovat kaikki keksineet tilanteet, heidät jaetaan kolmen hengen pienryhmiin. Pienryhmissä jokainen kertoo vuorollaan oman onnistumistarinansa. Kuuntelijat pyrkivät pohtimaan, mitä ominaisuuksia ja vahvuuksia he löytävät tarinan perusteella kertojasta. Kun kaikki ovat kertoneet tarinansa, pienryhmän osallistujat jakavat havaintonsa ja keskustelevat niistä.

HARJOITTEITA TYÖELÄMÄTAITOIHIN

HARJOITTEITA TYÖELÄMÄTAITOIHIN

Tämän osion harjoitteet auttavat osallistujia pohtimaan omia ominaisuuksiaan ja työelämävalmiuksiaan yksin ja yhdessä ryhmän kanssa sekä selkeyttämään toiveita tulevaisuudesta.

HARJOITTEISSA NOUSEE ESIIN SEURAAVIA TEEMOJA:

- Osaamisen ja vahvuuksien tunnistaminen
- Toiveiden selkeyttäminen
- Eri ammatit
- Esiintyminen
- Työhyvinvointi

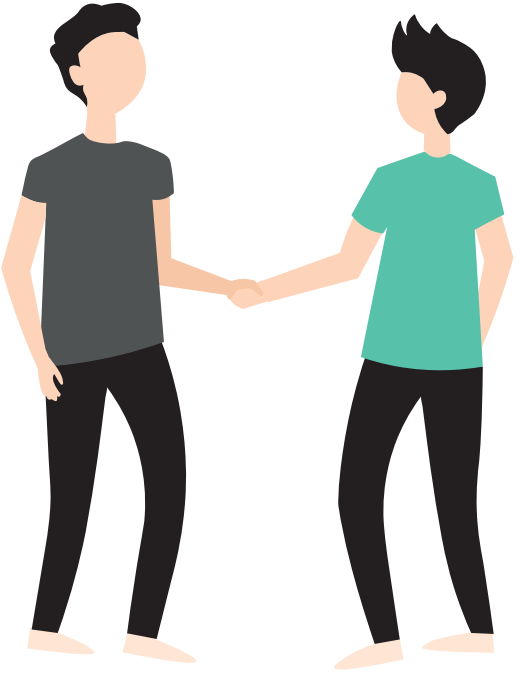

PIILOISET TAIDOT

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin ja tehdä näkyväksi sellaista osaamista, josta muut osallistujat eivät tiedä. Oppia tunnistamaan omaa osaamista.

Tarvikkeet Iso kerä paksua lankaa.

Ohjeistus Osallistujat menevät rinkiin. Heitetään lankakerää osallistujien välillä purkaen kerää. Heittäjä pitää kiinni langasta ja heittää kerän eteenpäin satunnaiselle henkilölle kertoen samalla nimensä ja jonkin taidon, jota muut eivät tiedä. Kerää heitetään ristiin rastiin, kunnes kaikki ovat kertoneet nimensä ja kerä on heitetty aloittaneelle ohjaajalle.

Nyt osallistujien välillä on ”hämähäkinverkko” johon huomio kiinnitetään. Verkko puretaan heittämällä kerää päinvastaisessa järjestyksessä ja nyt sanotaan sen henkilön nimi, jolle kerä heitetään ja kerrotaan myös henkilöstä opittu asia. Tarkoitus on kiinnittää huomio yllättävään osaamiseen ja sen hyötyihin samalla, kun tutustutaan.

OSAAMISEN MIND MAP

Tavoite Oppia tunnistamaan ja kartoittamaan omaa osaamista ja vahvuuksia.

Tarvikkeet Paperia ja värikyniä.

Ohjeistus Jokainen laatii paperille miellekartan oman elämänsä eri osa-alueista. Paperin keskelle laitetaan oma nimi, jonka ympärille piirretään elämän eri osa-alueita, kuten koti, koulu, harrastukset jne. Tämän jälkeen jokainen miettii ja kirjaa tai piirtää, minkälaista osaamista on eri osa-alueilta kerryttänyt. Harjoituksen tarkoituksena on erityisesti saada koulutuksen kautta kertyneen osaamisen lisäksi esiin sellaista osaamista, jota osallistujat ovat hankkineet arkielämässä tapahtuvan oppimisen kautta.

Lopuksi osallistujien vahvuuksista keskustellaan yhdessä ja voidaan kirjata esiin taululle sellaisia vahvuuksia, jotka ovat olennaisia tietyn ammatin tai työtehtävän hoitamisessa.

YHTEISET OSAAMISET

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin sekä pohtia omia ja muiden vahvuuksia ja osaamista.

Tarvikkeet Paperia ja värikyniä.

Ohjeistus Osallistujat jaetaan pienempiin ryhmiin. Pienryhmä pohtii ja kirjaa tai piirtää ylös koko ryhmälle yhteisiä vahvuuksia ja osaamisia. Harjoite voidaan tehdä Osaamisen mind map -harjoitteen jatkona, jolloin osallistujat ovat jo valmiiksi miettineet omia osaamisiaan ja yhteneväisyyksien löytäminen käy helpommin. Lopuksi pienryhmät esittävät muille tuotoksen yhteisistä osaamisistaan. Yhteisten vahvuuksien löytäminen tiivistää ryhmähenkeä ja luo yhteenkuuluvuuden tunnetta osallistujien välille.

VAHVUUSKUKKA

Tavoite Tutustua toisiin ryhmän jäseniin sekä pohtia omia ja muiden vahvuuksia ja osaamista.

Tarvikkeet A3-kokoinen paperi ja kyniä tai erivärisiä kartonkeja, kyniä, saksia ja liimaa.

Ohjeistus Harjoituksessa osallistujat muodostavat vahvuuskukan omista ja yhteisistä vahvuuksista. Kukka voidaan tehdä joko piirtämällä suurelle paperille ympyrä ja sen ympärille terälehdet, tai osallistujat voivat askarrella kukan eri osat kartongista. Kukkaan tulee yhtä monta terälehteä kuin osallistujia on. Jokainen osallistuja kirjoittaa yhteen terälehteen jonkin oman vahvuutensa. Tämän jälkeen ryhmä miettii kukan keskiosaan sellaisia vahvuuksia, jotka ovat heille yhteisiä.

Vahvuuskukkaa voidaan soveltaa myös esimerkiksi yritysidean kehittämiseen tai tietyssä ammatissa olennaisten vahvuuksien pohtimiseen. Tällöin osallistujat poimivat kukan keskiosaan terälehtien yksilövahvuuksista sellaisia, joita voidaan hyödyntää yritysideassa tai joita tietty ammatti vaatii.

TAJUNNANVIRTAA OMISTA TYÖ-/OPISKELUOMINAISUUKSISTA

Tavoite Pohtia, millainen työntekijä/opiskelija itse on sekä kasvattaa itsetuntemusta.

Tarvikkeet Kyniä ja paperia.

Ohjeistus Harjoitus tehdään yksilötyöskentelynä. Ohjeistuksena on kirjoittaa tajunnanvirtana otsikolla ”Olen työntekijänä/opiskelijana…”. Koska kyseessä on tajunnanvirta-harjoitus, osallistujien on tarkoitus kirjoittaa juuri se, mitä aiheesta mieleen juolahtaa sensuroimatta liikaa.

Tässä harjoituksessa tajunnanvirta-tekstejä ei jaeta ryhmän eikä ohjaajan kanssa, ellei joku osallistujista erityisesti halua jakaa omaa kirjoitustaan. Tämä kannattaa mainita osallistujille jo ennen, kun he aloittavat kirjoittamisen, jolloin osallistujien voi olla helpompi kirjoittaa täysin avoimesti. Tarkoitus on, että jokainen pysähtyy pohtimaan omia ominaisuuksiaan työ- ja kouluelämän näkökulmasta.

ANTI-MINÄ TYÖNTEKIJÄNÄ

Tavoite Pohtia omia ominaisuuksia työntekijänä.

Tarvikkeet Paperia ja kyniä.

Ohjeistus Osallistujat kirjoittavat paperiin oman nimensä takaperin. Tämän jälkeen jokainen piirtää itsestään kuvan siten, että oikeakätiset piirtävät vasemmalla kädellä ja vasenkätiset oikealla kädellä. Paperin toiselle puolelle kirjoitetaan omasta anti-minästä sellaisia asioita, jotka ovat päinvastaisia verrattuna siihen, millainen on oikeasti työntekijänä. Esimerkiksi tunnollinen henkilö voi kirjoittaa anti-minänsä jättävän aina työtehtävät hoitamatta tai ryhmä- ja tiimityöskentelystä pitävä anti-minänsä työskentelevän mieluiten yksin kotona. Lopuksi osallistujat esittelevät anti-minänsä toisille.

OMINAISUUDET TYÖHAASTATTELUSSA

Tavoite Oppia tunnistamaan omia ominaisuuksia ja osaamista.

Tarvikkeet Adjektiivikortit.

Ohjeistus Adjektiivikorteista etsitään ominaisuuksia, jotka sopivat itselle. Jokaiselle osallistujalle jaetaan kolme ominaisuuskorttia. Kortteja saa vaihtaa muiden kanssa. Keskustellaan sopivatko ominaisuudet henkilöön ja ovatko ne sellaisia, jotka ovat hyödyllisiä mainita työhaastattelutilanteessa. Keskustellaan myös siitä, miten asioita esitetään haastattelutilanteessa. Kootaan yhdessä taululle keskustelussa esille nousevia ominaisuuksia, jotka on hyvä mainita työhaastattelussa.

8-TAITOS-HARJOITUS, HYVÄN TYÖNTEKIJÄN OMINAISUUDET

Tavoite Pohtia hyvän työntekijän ominaisuuksia yleisesti tai ammattikohtaisesti.

Tarvikkeet Paperia ja kyniä.

Ohjeistus Paperi taitellaan niin, että siihen jää kahdeksan ruutua. Osallistujat kirjoittavat jokaiseen ruutuun yhden hyvän työntekijän ominaisuutena pitämänsä asian. Tämän jälkeen ominaisuuksia aletaan yksi kerrallaan karsia, kunnes jäljelle jää vain yksi itselle tärkein ominaisuus. Keskustellaan yhdessä, minkälaisia ominaisuuksia jäljelle jäi, ja kuinka niitä voisi kehittää.

SPEED DATING: TYÖNIMIKKEET JA OMINAISUUDET

Tavoite Pohtia omia ominaisuuksia ja tulevaisuutta.

Tarvikkeet Ajastin esimerkiksi puhelimesta ja ammattien nimiä paperilapuilla. Vanhoja, uusia ja innovatiivisia ammatteja kuten:

- automekaanikko
- kokki,
- lakimies,
- opettaja
- sähköasentaja
- toimitusjohtaja
- kirvesmies
- valokuvaaja
- maanviljelijä
- myyjä
- lääkäri
- juristi
- tubettaja
- luonto-opas
- marjanpoimija

Tulevaisuuden mahdollisia uusia ammatteja voi myös ideoida osallistujien kanssa ja lisätä joukkoon.

Ohjeistus Kaikki osallistujat valitsevat ammattilapuista ammatin. Laput voidaan jakaa myös arpomalla, jolloin osallistujat joutuvat miettimään vahvuuksiaan ja ominaisuuksiaan suhteessa sellaiseen ammattiin, jota eivät ole itse valinneet.

Puolet osallistujista istuvat paikallaan ja toiset liikkuvat. Kullakin parilla on yhteensä 2 minuuttia aikaa keskustella. Aika puolitetaan niin,

että molemmat saavat kertoa 1 minuutin omista ajatuksistaan. Keskustelun aloituksena esitellään itsensä etunimellä parille, jonka jälkeen kukin kertoo, minkä tekisi hänestä hyvän valitsemassaan ammatissa. Tarkoitus on kertoa parille, mitkä ominaisuudet itsessä olisivat sellaisia, joilla pärjäisi tai kuvittelisi pärjäävänsä kyseisessä ammatissa. Kun aika on päättynyt, siirrytään seuraavan henkilön kohdalle.

Tämä on perinteinen, mutta keskustelua herättävä tapa saada ihmiset tutustumaan toisiinsa.

6 ASIAA MINUSTA

Tavoite Tutustua itseen ja toisiin ryhmän jäseniin. Omien toiveiden selkeyttäminen.

Tarvikkeet Paperia ja kyniä.

Ohjeistus Osallistujille on tehty valmis pohja täydennettäväksi.
Pohjassa lauseet alkavat sanoilla:

1. Minä tykkään…
2. Minä osaan…
3. Minä harrastan…
4. Minä en pidä…
5. Tulevaisuudessa haluan…
6. Minä onnistuin…

Kirjoittamisen jälkeen jokainen sanoo nimensä ja kaksi lapusta valitsemaansa asiaa, joista on valmis kertomaan muille.

TAJUNNANVIRTAA UNELMA-AMMATISTA

Tavoite Pohtia omaa unelma-ammattiaan sekä erilaisia reittejä ammattiin pääsemiseksi.

Tarvikkeet Ammattikortit, kyniä ja paperia.

Ohjeistus Jokainen valitsee ammattikorttien joukosta unelma-ammattiaan kuvaavan kortin tai keksii sen itse, mikäli korteissa ei ole tarvittavaa ammattia. Osallistujat kirjoittavat tajunnanvirtaa unelma-ammatistaan. Kirjoitusta ohjaavia aloituksia ovat

- ”Valitsin kyseisen ammatin, koska…”
- ”Pääsen unelma-ammattiini, kun teen/opiskelen/haen/harjoittelen…”

Koska kyseessä on tajunnanvirta-harjoitus, osallistujien on tarkoitus kirjoittaa juuri se, mitä aiheesta mieleen juolahtaa sensuroimatta liikaa. Tajunnanvirta-tekstejä ei tarvitse sellaisenaan lukea toisille, ellei halua. Kun osallistujat ovat kirjoittaneet tekstinsä, jakaudutaan vielä pareihin keskustelemaan omista unelma-ammateista ja keinoista saavuttaa ne.

UNELMAT JA TAVOITTEET

Tavoite Tutustua itseen ja toisiin ryhmän jäseniin. Pohtia omia unelmia ja tavoitteita.

Tarvikkeet Paperia ja kyniä.

Ohjeistus Alustuksena aiheelle ”Unelmat ja tavoitteet” näytetään YouTubesta video Yle – Sinun tarinasi (Yle 2012) tai jokin muu vastaava unelmia ja elämää pohtimaan herättävä video. Sinun tarinasi -videossa kehotetaan ahmimaan elämää; kuuntelemaan; pitämään silmät auki; välttämään pelkäämistä, jottei hyvä elämä jää elämättä; uskomaan unelmiin; etsimään joku, joka kuuntelee; ja tarttumaan hetkeen. Videossa käytetään lisäksi sanoja mielikuvitus, elämänhalu, tulevaisuus, kauneus, nauru, läsnäolo ja voima. Lopuksi videossa kehotetaan etsimään oma tarina.

Videon jälkeen puhutaan aiheesta, mitä unelmat ja tavoitteet ovat ja muistutetaan siitä, että ne voivat olla suuria, mutta myös hyvin pieniä ja arkisia. Tarkoitus on herättää pohtimaan omia unelmia myös tulevaisuuden työmahdollisuuksina – jostakin omasta unelmasta ja kiinnostuksenkohteesta voi muodostua innovatiivinen ja aivan uudenlainen tulevaisuuden ammatti.

Yhteisen keskustelun jälkeen jokainen piirtää tai kirjoittaa paperille jostakin omasta työelämään liittyvästä unelmastaan tai tavoitteestaan. Keskustellaan tuotoksista parin kanssa ja pohditaan keinoja saavuttaa unelmansa.

NUORENA TÖISSÄ

Tavoite Pohtia, mitä on olla nuori työelämässä.

Tarvikkeet Dixit-lautapelin kortteja, paperia ja kyniä.

Ohjeistus Osallistujat valitsevat dixit-kortin aiheesta nuori työelämässä. Keskustellaan pienryhmissä miksi valitsi juuri sen kortin. Avataan keskustelu koko ryhmään ja ohjaaja kirjaa teemoja taululle. Jokainen kirjoittaa minuutin verran runoja/tekstejä yhteisistä aiheista, jotka nousivat keskustelusta. Jaetaan runot/tekstit tiimeissä. Piirretään minuuttirunojen pohjalta vapaasti kumpuava teos. Tutustutaan myös muiden teoksiin.

KOLME AMMATTIA

Tavoite Pohtia eri ammatteja.

Tarvikkeet Ammatteja lapuilla, paperia ja kyniä.

Ohjeistus Pöydälle levitetään lappuja, joissa lukee eri ammatteja. Niistä valitaan kolme itselle kiinnostavinta. Tämän jälkeen jakaudutaan kolmeen pienryhmään ja jutellaan omista valinnoista, miksi ne ovat kiinnostavia. Sen jälkeen kaikki ryhmät saavat paperin, joissa lukee jokin ammatti. Paperiin kirjoitetaan ammatin vaatimia taitoja, ominaisuuksia, tietoja ja koulutuksia. Ryhmät miettivät myös mahdollisia polkuja kyseiseen ammattiin. Ryhmät esittelevät tuotokset ja niistä keskustellaan yhdessä.

STILL-KUVAT AMMATEISTA

Tavoite Tutustua erilaisiin ammatteihin, rentouttaa ja luoda ryhmähenkeä.

Tarvikkeet Eri ammatteihin liittyvää rekvisiittaa, mikäli sellaista on helposti saatavilla. Rekvisiitta ei kuitenkaan ole välttämätöntä harjoituksen toteuttamiseksi.

Ohjeistus Ryhmä jaetaan 3–4 hengen pienryhmiin. Jokainen pienryhmä valitsee yhden ammatin, josta suunnittelevat still-kuvan. Still-kuvassa ryhmä asettuu kuin patsaiksi tai näytelmän pysähtyneeksi kohtaukseksi. Kuvaa suunnitellessa kannattaa miettiä tarkkaan, millaisia henkilöitä tilanteessa voisi olla mukana ja millaisin ilmein ja asennoin heitä voidaan esittää. Jokainen pienryhmä esittää still-kuvansa muulle ryhmälle, jotka arvaavat, mistä ammatista on kyse.

REKRYPAJAT

Tavoite Opetella ajattelemaan, mitä työntekijöiden rekrytoinnissa tapahtuu.

Tarvikkeet Kyniä ja paperia, iso määrä erilaisia lehdistä leikattuja henkilökuvia ja ominaisuuksia, esimerkiksi tässä oppaassa liite 1 (s. 60).

Ohjeistus Muodostetaan neljä työpajaa ja jaetaan osallistujat neljään tiimiin.

1. TYÖPAJA: Työnhaun Hot or Not, jossa tehtävänä on jaotella erilaisia kuvia Kyllä ja Ei -pinoon oman alan työnhakijasta.

2. TYÖPAJA: Esitys työhaastattelutilanteesta. Osallistujat tekevät demon työhaastattelutilanteesta omalle alalle. Tiimi miettii yhdessä mitä haastattelija kysyy ja mitä kannattaa vastata ja sen jälkeen tilanteesta tehdään demoharjoitus.

3. TYÖPAJA: Ominaisuus-korteista valitaan oma heikkous alan suhteen ja mietitään, miten sen voi kääntää myönteiseksi.

4. TYÖPAJA: Etsitään oman alan työpaikkoja netistä ja katsotaan mitä yleisemmin haetaan työhakuilmoituksissa ja kirjoitetaan ne ylös.

Tiimit kiertävät kaikki työpajat ja sen jälkeen niistä keskustellaan yhdessä työpaja kerrallaan. Yritetään löytää parhaimmat osallistujien oivallukset.

TYÖTILANNEIMPROVISAATIO

Tavoite Tunnistaa ja pohtia työtilanteiden vaatimuksia ja riskikohtia.

Tarvikkeet Ei tarvita.

Ohjeistus Ryhmä jaetaan pareihin. Parit saavat hetken aikaa valmistella lyhyen improvisaation joko epäonnistuneesta tai onnistuneesta työtilanteesta. Jokaisen esityksen jälkeen keskustellaan yhdessä, miksi kyseinen tilanne oli onnistunut tai epäonnistunut.

Keskustelua tukevia esimerkkikysymyksiä:

- Miksi asiakas/potilas/muu oli tyytyväinen?
- Mistä tunnistit, että asiakas/potilas/muu ei ollut tyytyväinen?
- Mitä tilanteessa olisi voinut tehdä, jotta siitä olisi tullut onnistunut?
- Mitä osaamista tarvitaan, että tilanteesta tulee onnistunut?
- Miksi on/ei ole tärkeää, että asiakas/potilas/muu on tyytyväinen?

SELVIYTYMISKEINOJA ESIINTYMISTILANTEISIIN

Tavoite Lievittää esiintymisjännitystä ja valmistautua esiintymistilanteisiin.

Tarvikkeet Taulukot, joissa kolme saraketta. Sarakkeissa otsikot ”Ennen esiintymistä”, ”Esiintymisen aikana” ja ”Esiintymisen jälkeen”. Lisäksi kyniä.

Ohjeistus Osallistujat kirjaavat taulukon sarakkeisiin erilaisia keinoja lieventää jännitystä ennen esiintymistä, esiintymisen aikana sekä esiintymisen jälkeen. Harjoitus voidaan toteuttaa yksilö- tai pienryhmätyöskentelynä. Lopuksi selviytymiskeinoista keskustellaan yhdessä ja pohditaan muun muassa, nousiko harjoituksesta esiin uusia keinoja jännityksen lieventämiseksi.

EI-NIIN-HYVÄT ESIINTYJÄT

Tavoite Harjoitella esiintymistä ja lievittää esiintymisjännitystä.

Tarvikkeet Valmiit laput, joihin on kirjattu ei-niin-hyvän esiintymisen merkkejä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi

- mutiseminen/epäselvä puhe
- liian nopeasti puhuminen
- katsekontaktin välttely
- jaarittelu muusta kuin esityksen aiheesta
- innoton/lannistunut esiintyminen
- suoraan paperista/dioista lukeminen
- nopea ja hermostunut edestakaisin liikkuminen jne.

Ohjeistus Ryhmä jaetaan 3–4 hengen tiimeihin. Jokainen tiimi saa ohjaajalta kaksi lappua, joihin on kirjattu ei-niin-hyvän esiintymisen merkkejä. Tiimit pitävät muille lyhyen esittelyn esimerkiksi itsestään tai muusta ryhmälle mieluisasta aiheesta. Esittelyssä tiimit tuovat esiin näitä ei-niin-hyvän esiintymisen piirteitä. Tämän jälkeen muut ryhmät arvaavat, mitkä asiat esittävällä tiimillä on pielessä. Lopuksi keskustellaan yhdessä, minkälaisia ajatuksia harjoitus herätti.

TYÖHYVINVOINTIUNELMA

Tavoite Pohtia hyvinvoivaa työyhteisöä.

Tarvikkeet Kuvakortteja, värikyniä ja kartonkeja, lehtiä kuvien leikkaamiseen, saksia.

Ohjeistus Osallistujat valitsevat kortin, mikä kuvastaa heidän mielestään työhyvinvointia. Sen jälkeen keskustellaan korteista. Sen jälkeen ryhmä jaetaan pienempiin tiimeihin ja heille jaetaan kartonkeja, kyniä ja lehtiä. Tiimissä keskustellaan, kirjoitetaan ja tehdään kartongille kuvaa siitä, millainen heidän mielestä on unelmien työyhteisö. Lopuksi tiimit esittelevät työt kaikille ja niistä keskustellaan yhdessä.

DUUNIPOLULLA-OPPAAN LINKKIVINKIT

TYÖELÄMÄÄN OHJAUKSEN KÄSIKIRJA OPINTO-OHJAAJALLE JA OPETTAJALLE

Työelämään ohjaus tukee opiskelijan ammatillisen suuntautumisen selkiytymistä, joka antaa valmiuksia täydennyskoulutus- ja urasuunnitteluun. Työelämään ohjauksen käsikirja antaa opinto-ohjaajille ja opettajille välineitä toteuttaa työelämään ohjausta opintojen aikana.

» **www.lao.fi**

YKSILÖVALMENNUKSEN OPAS OHJAAJALLE

Yksilövalmennuksen opas on työväline nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille. Opas auttaa valmennuksen ohjaamisessa ja tukee ohjaajan työtä nuoren kanssa. Ohjaaja voi muokata valmennuksen aikana yksilövalmennusta nuorelle sopivaksi hänen elämäntilanteensa, tarpeidensa, toiveidensa ja vointinsa mukaisesti. Yksilöllisyyden huomioimisella varmistetaan se, että valmennukseen osallistuva nuori itse hyötyy harjoituksista ja keskusteluista mahdollisimman paljon.

» **www.mtkl.fi**

TYÖKYKYPASSI-OHJELMISTO

Työkykypassi on maksuton opettajan työkalu työelämätaitojen oppimiseen toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. Ohjelmisto koostuu opettajan web-käyttöliittymästä ja opiskelijan mobiilisovelluksesta. Voit käyttää ohjelmistoa opetusvälineenä esimerkiksi Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen -osiossa. Web-käyttöliittymän avulla voit luoda ns. työkykypassiryhmiä, tarkastella ja arvioida opiskelijoiden suorittamia tehtäviä ja antaa niistä palautetta.

» **http://arjenarkki.fi/tyokykypassi/tyokykypassi-ohjelmisto**

DUUNIKOUTSI – TYÖELÄMÄTAITOJEN VALMENTAJA JA HENKINEN TUKI NUOREN TAKATASKUSSA

Mobiilisovellus, jonka avulla nuoret voivat kartuttaa työelämätaitojaan ja treenata työnhakua henkilökohtaista kehitystä tukevassa virtuaaliympäristössä.

» **www.tat.fi**

TULEVAISUUSOHJAUS

Turun Yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus on yhteistyössä monien eri koulutusorganisaatioiden kanssa tehnyt ohjauksen kehittämistyötä tulevaisuuden opiskelu- ja työelämätaidoista.

» **www.tulevaisuusohjaus.fi**

OMASI – Omaa tulevaisuutta etsimässä » **www.omasi-hanke.fi**
OSATA – Osaamispolkuja tulevaisuuteen » **https://osata.fi**

PAPYRUS – VALMENNUSPAKETIT MAAHANMUUTTAJANUORTEN KANSSA TEHTÄVÄÄN TYÖHÖN

Papyrus -hankkeessa kehitettiin viiden Euroopan maan (Suomi, Englanti, Malta, Serbia ja Italia) yhteistyönä maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelevien ohjausosaamista. Kehittämistyön tuotoksena tehtiin kaksi oppimisalustaa, jonne on koottu eri teemoista sekä tietoa että toiminnallisia harjoituksia nuorten kanssa tehtävään työhön.

Suomeksi » **https://papyrus5.webnode.fi**
Englanniksi » **www.papyrus-project.org**

TAIDOT ELÄMÄÄN – LASTEN JA NUORTEN SÄÄTIÖ – NUORI.FI

Taidot elämään -toiminta on monialaista yhteistyötä VALMA-koulutuksessa opiskelevien 16–29-vuotiaiden nuorten kanssa. Nuoret vahvistavat osaamistaan, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tulevaisuudenuskoaan taidetyöpajoissa sekä innostavilla valmennustunneilla. Yhteisen tekemisen aikana vahvistuvat niin yhteenkuuluvuuden tunne kuin oma rohkeus.

» **https://www.nuori.fi/toiminta/taidot-elamaan/**

LIITTEET

Selkovahvuudet

Vahvuus/taito	Selitys
Oma-aloitteinen	Minulle ei tarvitse kertoa, mitä pitää tehdä – osaan aloittaa työskentelyn itse.
Positiivinen	Myönteinen, iloinen, hyväntuulinen. Kiinnostun uusista asioista.
Rauhallinen	Minulla ei ole kiire. Minä en hätäile tai hermostu.
Yhteistyökykyinen	Osaan tehdä töitä muiden ihmisten kanssa. Kuuntelen ja ymmärrän muiden mielipiteitä.
Huolellinen, perusteellinen	Teen tehtävät tarkasti. Keskityn siihen, mitä minä teen.
Ystävällinen	Kiltti, mukava. Kohtelen muita ihmisiä hyvin.
Luotettava	Minuun voi luottaa. Teen tehtäväni hyvin. Teen työni valmiiksi.
Hyvä kuuntelija	Kuuntelen muita ihmisiä. Annan muiden kertoa, mitä ajatuksia heillä on.
Kekseliäs, luova	Minulla on uusia ideoita. Olen hyvä miettimään, miten asioita voi tehdä. Minulla on hyvä mielikuvitus.

Vahvuus/taito	Selitys
Avulias	Osaan ja haluan auttaa ihmisiä. Kysyn, tarvitseeko joku apua.
Digitaidot	Esimerkiksi: Olen hyvä käyttämään tietokonetta. Osaan muokata valokuvia. Osaan tehdä videoita. Osaan käyttää Wordia, Exceliä, PowerPointia.
Tavoitteellinen, kunnianhimoinen	Määrätietoinen, päättäväinen. Tiedän, mitä minä haluan, ja teen töitä sen eteen.
Lastenhoito	Pidän lapsista. Osaan hoitaa ja auttaa lapsia.
Hyvä esiintyjä	Osaan kertoa asioista muille. Minua ei jännitä tai pelota puhua ihmisten edessä.
Musikaalinen	Olen hyvä laulaja. Osaan soittaa jotakin soitinta, esimerkiksi pianoa tai kitaraa.
Hyvä muisti	Minä muistan asioita hyvin.
Nopea, reipas, tehokas	Olen nopea tekemään töitä. Minulta kuluu vain vähän aikaa, että saan tehtäväni valmiiksi.
Vuorovaikutus-taidot	Olen hyvä keskustelemaan muiden ihmisten kanssa. Osaan kertoa, mitä ajattelen tai haluan. Minä kuuntelen muita.

Vahvuus/taito	Selitys
Kielitaito	Olen hyvä kirjoittamaan. Osaan hyvin omaa kieltäni (äidinkieli). Osaan puhua tai kirjoittaa vierasta kieltä.
Arvostelukykyinen	Osaan miettiä, miksi joku asia on hyvä tai huono.
Innostava	Osaan auttaa ja kannustaa muita ihmisiä. Minä annan hyvää palautetta.
Ahkera	Teen paljon töitä. Minä jaksan työskennellä pitkään. Minua ei ala väsyttää helposti.
Ennakkoluuloton, avoin	Minä olen suvaitsevainen. Minä annan ihmisten kertoa itse itsestään. Muodostan mielipiteen asiasta vasta, kun tiedän siitä jotain.
Epäitsekäs	Minä autan muita. Haluan, että muut ihmiset voivat hyvin. Minä mietin, kuinka muihin ihmisiin vaikuttaa se, mitä minä teen.
Matemaattinen	Olen hyvä matematiikassa. Osaan laskea ja käsitellä numeroita.
Rento, huoleton	Minä en hermostu helposti. Minä en jännitä tai pelkää asioita turhaan. Minä uskon, että asiat järjestyvät kyllä.

Vahvuus/taito	Selitys
Johdonmukainen, looginen	Minun mielestäni asiat täytyy tehdä hyvässä järjestyksessä. Minä osaan perustella asioita hyvin.
Itsevarma	Minä luotan itseeni. Minä tiedän, mitä osaan, ja missä asioissa minä olen hyvä.
Kyselevä	Minä uskallan kysyä, jos en tiedä tai ymmärrä jotain.
Johtaja, johtamistaidot	Minä osaan viedä ryhmän toimintaa eteenpäin. Osaan jakaa tehtäviä muille. Osaan kertoa muille ihmisille, mitä ja kuinka heidän täytyy tehdä.
Realistinen	Minun mielestäni faktat ja tosiasiat ovat tärkeitä. Minä osaan miettiä, kuinka suunnitelma toimii käytännössä.
Suunnitelmallinen, suunnittelija	Olen hyvä tekemään suunnitelmia. Minulla on ideoita. Minä tiedän, miten esimerkiksi onnistunut tapahtuma tehdään.
Taloudellinen	Osaan käyttää rahaa järkevästi. Osaan tehdä budjetin eli suunnitella, miten rahaa voi/täytyy käyttää.
Täsmällinen	Minä teen työni tarkasti. Teen työni silloin kuin on sovittu. Minä olen ajoissa koulussa, töissä ja tapaamisissa.
Ruoanlaitto	Minä olen hyvä laittamaan ruokaa.
Siisti	Minä olen hyvä siivoamaan. Minun mielestäni on tärkeää, että ympäristöni on puhdas. Minä siivoan omat jälkeni.

Vahvuus/taito	Selitys
Kirjoittaminen	Olen hyvä kirjoittamaan erilaisia tekstejä. Minä pidän kirjoittamisesta.
Ryhmätyötaidot	Minä toimin hyvin ryhmässä. Olen ystävällinen. Osaan kuunnella muita. Minä ymmärrän, että kaikkea ei voi aina tehdä juuri niin kuin minä haluan.
Rakentaminen	Olen hyvä rakentamaan. Osaan tehdä esimerkiksi kirjahyllyn.
Markkinointi, myyntitaidot	Minä osaan kertoa, miksi minun tuotteeni tai palveluni on hyvä. Minä saan asiakkaat kiinnostumaan tuotteestani.
Ajokortti	Minulla on ajokortti. Osaan ajaa autoa.
Hygieniapassi	Minulla on hygieniapassi. Osaan käsitellä elintarvikkeita eli ruokaa oikein ja turvallisesti.
Ensiapu	Olen käynyt ensiapukurssin. Osaan antaa ensiapua ihmiselle, joka on esimerkiksi satuttanut itsensä.
Työturvallisuus-kortti	Minulla on työturvallisuuskortti. Tiedän, mitä työturvallisuus on. Osaan huolehtia turvallisuudesta töissä.
Tulityökortti	Olen käynyt kurssin tulityöturvallisuudesta. Tiedän, millaista on turvallinen tulityö. Tiedän, mitä pitää tehdä, jos syttyy tulipalo.
Järjestysmieskortti	Olen käynyt järjestyksenvalvojan peruskurssin. Saan toimia järjestyksenvalvojana.

Ryhmän toiminnan arviointikysely osallistujille

Tämän arviointikyselyn tarkoituksena on saada tietoa kokemuksistasi ryhmässä.

Rastita sopiva vaihtoehto.
Kysely on nimetön.

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
HYVINVOINTI					
1. Toiminta on tuonut iloa					
2. Toiminta on tuonut hyvää oloa					
3. Toiminta on tuonut energiaa					
4. Toiminta on ollut innostavaa					
5. Toiminta on tukenut minua					
OSALLISUUS					
6. Mielipiteeni on otettu huomioon toiminnassa					
7. Olen pystynyt vaikuttamaan toimintaan					
VOIMAANTUMINEN					
8. Olen saanut itseluottamusta toiminnan ansiosta					
9. Olen saanut toiminnasta ideoita hyvinvointini parantamiseksi					

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
TULEVAISUUS					
10. Olen oppinut jotakin uutta					
11. Osallistuisin uudelleen ryhmään					
RYHMÄTOIMINTA					
12. Olen tutustunut muihin ryhmäläisiin					
13. Olen saanut ryhmässä kavereita tai tutustunut paremmin kavereihini					
14. Koin olevani hyväksytty ryhmässä					
15. Koin olevani osa ryhmää					
16. Ryhmä on ollut tärkeä minulle					
17. Mitä muuta haluaisit kertoa ryhmästä?					
18. Olen huomannut toiminnasta johtuvia negatiivisia vaikutuksia					
19. Halutessasi tarkenna mitä vaikutuksia?					

Kiitos vastauksistasi!

Nykytilanteen kartoitus: ohje ryhmänohjaajalle

- Opiskelija täyttää Nykytilanteen kartoitus -lomakkeen esimerkiksi henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman keskustelussa viimeisen opiskeluvuoden alkupuolella.

- Lomake on suunnattu opiskelijoille, jotka ovat valmistumassa ammattiin vuoden kuluessa. Lomaketta voi käyttää myös muissa opintojen vaiheessa.

- Mikäli opiskelija kokee tarvitsevansa apua tavoitteiden saavuttamisessa tai hänellä ei ole tietoa miten tavoitteiseen voi päästä, opiskelija voidaan ohjata ohjauksen ja tukipalveluiden piiriin.

  - Kohdat 1-6: Opinto-ohjaaja
  - Kohdat 7-12: Kuraattori
  - Kohdat 13-14: Terveydenhoitaja
  - Kohdat 15-16: Opinto-ohjaaja
  - Kohdat: 17-18: Kuraattori / Opinto-ohjaaja / Terveydenhoitaja

- Mikäli opiskelija kokee, että hänellä ei ole tavoitteita tai hänellä on näköalattomuutta tulevaisuuden suhteen, ohjaustaho riippuu opiskelijan kokonaistilanteesta.

Nykytilanteen kartoitus

Millaisena koet elämäntilanteesi tällä hetkellä? Merkitse rastilla.

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐

Mitkä ovat tärkeimmät tavoitteet elämässäsi lähiaikoina ja lähivuosina? Merkitse rastilla.

☐ 1. ammatillisen koulutuksen loppuun saattaminen
☐ 2. ammatillisten suunnitelmien selkiyttäminen
☐ 3. suomen kielen taidon kehittäminen
☐ 4. työnhakutaitojen kehittäminen
☐ 5. työpaikan hankkiminen
☐ 6. uusien taitojen oppiminen tai hankittujen taitojen kehittäminen

☐ 7. arkielämän hallitseminen
☐ 8. asumisen järjestäminen
☐ 9. muutto toiselle paikkakunnalle tai ulkomaille
☐ 10. parisuhteen tai perhetilanteen selvittäminen
☐ 11. taloudellisen tilanteen selvittäminen
☐ 12. sosiaalisten suhteiden selvittäminen
☐ 13. psyykkisen kunnon kohentaminen
☐ 14. terveydentilan tai toimintakyvyn kohentaminen

☐ 15. varusmies- tai siviilipalveluksen suorittaminen
☐ 16. yritystoiminnan aloittaminen

☐ 17. En tiedä.
☐ 18. Ei tavoitteita.

☐ 19. Muu tai muut tavoitteet. Mikä tai mitkä?

_____

_____

Mitä näistä tavoitteista haluaisit saavuttaa tulevan vuoden aikana?

_____

Mitä koulun jälkeen?

Päiväys:

Taustatiedot

Sukunimi	Etunimet

Oletko ollut palkkatöissä, missä?

Työnantaja	Tehtävä tai tehtävät	Työsuhteen kesto

Missä olet ollut työelämässä oppimisen jaksoilla?

Työnantaja	Tehtävä tai tehtävät	Työssäoppimisen kesto

Mitä muuta, kuin työssä hankittua osaamista ja taitoja sinulla on?
Kerro esimerkiksi harrastukset tai mitä teet vapaa-ajalla?

Nykytilanne ja tavoitteet

Millaisena koet elämäntilanteesi tällä hetkellä? Merkitse rastilla.

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐

Mitkä ovat tärkeimmät tavoitteet elämässäsi lähiaikoina ja lähivuosina? Merkitse rastilla.

☐ 1. ammatillisen koulutuksen loppuun saattaminen
☐ 2. ammatillisten suunnitelmien selkiyttäminen
☐ 3. suomen kielen taidon kehittäminen
☐ 4. työnhakutaitojen kehittäminen
☐ 5. työpaikan hankkiminen
☐ 6. uusien taitojen oppiminen tai hankittujen taitojen kehittäminen

☐ 7. arkielämän hallitseminen
☐ 8. asumisen järjestäminen
☐ 9. muutto toiselle paikkakunnalle tai ulkomaille
☐ 10. parisuhteen tai perhetilanteen selvittäminen
☐ 11. taloudellisen tilanteen selvittäminen
☐ 12. sosiaalisten suhteiden selvittäminen

☐ 13. psyykkisen kunnon kohentaminen
☐ 14. terveydentilan tai toimintakyvyn kohentaminen

☐ 15. varusmies- tai siviilipalveluksensuorittaminen
☐ 16. yritystoiminnan aloittaminen

☐ 17. En tiedä.
☐ 18. Ei tavoitteita.
☐ 19. Muu tai muut tavoitteet. Mikä tai mitkä?

_____

_____

Mitä näistä tavoitteista haluaisit saavuttaa tulevan vuoden aikana?

_____

Jos tavoitteenasi on työpaikan hankkiminen, niin missä työtehtävissä tai millä alalla haluat työskennellä?

_____

_____

Tästä eteenpäin pidä mielessä yksi tai kaksi tärkeintä tavoitettasi ja pohdi niiden saavuttamista.

Mitkä asiat auttavat sinua saavuttamaan tavoitteesi?

Kuka tukee ja auttaa sinua?

Voimavarat ja esteet

Mitkä asiat estävät sinua saavuttamasta tavoitteesi?

Estääkö tai haittaako joku henkilö sinua?

Mitä hyötyä tavoitteen saavuttamisesta on?

Listaa niin monta asiaa kuin keksit.

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Mitä seuraavaksi?

Pohdi aikajanan avulla, mitä olet tehnyt saavuttaaksesi tavoitteesi. Lähde liikkeelle siitä hetkestä, kun aloitit koulun ja listaa jo tapahtuneita hyviä asioita.

Koulun aloitus — Nyt

Pohdi aikajanan avulla, mitä voisit tehdä saavuttaaksesi tavoitteesi. Kirjoita tavoitteesi näkyviin ajatuskuplaan. Lähde liikkeelle tästä päivästä ja mieti mitä voisi tapahtua vuoden aikana.

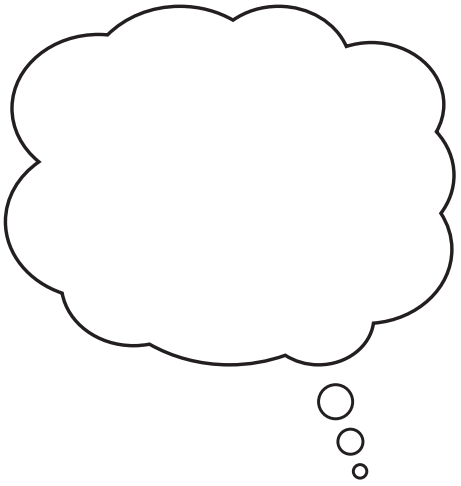

Nyt — Vuoden kuluttua

Koulun tuki

Mitä tukea tai apua haluaisit saada koululta?

- ☐ 1. työnhaku tai työnhakutaitojen kehittäminen
- ☐ 2. asunnon hakuun
- ☐ 3. opintojen loppuun saattaminen
- ☐ 4. sosiaalisten suhteiden selvittäminen
- ☐ 5. taloudellisen tilanteen selvittäminen
- ☐ 6. terveydentilan tai toimintakyvyn kohentaminen
- ☐ 7. arkielämän hallitseminen
- ☐ 8. En koe tarvitsevani apua koululta
- ☐ 9. Johonkin muuhun, mihin?

_____

_____